

Agnieszka Siedlecka

Wydział Nauk Ekonomicznych i Technicznych
Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Ocena wsparcia rolnictwa ekologicznego przez instytucje z otoczenia rolnictwa¹

Wstęp

Celem opracowania jest ocena skali i charakteru wsparcia instytucjonalnego w świetle opinii badanych rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne w województwie lubelskim. Jako przedmiot opracowania wybrano województwo lubelskie charakteryzujące się obszarem typowo rolniczym o rozdrobnionej strukturze agrarnej. Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych w 2012 roku kształtowała się na poziomie 7,45 ha, gdzie wielkość ta na terenie kraju wynosiła 10,38 ha. Produkcja ekologiczna stanowi ważny element produkcji rolniczej w tym regionie. Udział powierzchni użytków rolnych gospodarstw ekologicznych w użytkach rolnych ogółem wynosił w 2011 roku 1,7%. Pod względem łącznej powierzchni ekologicznych użytków rolnych województwo lubelskie było ósme w kraju (34 837,06 ha według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku). Województwo lubelskie znajduje się w czołówce województw pod względem liczby producentów ekologicznych.

Wejście Polski do struktur Unii Europejskiej, rozwój gospodarki w tych strukturach, a szczególnie rolnictwa, wymaga wielu zmian w celu osiągnięcia zakładanych celów. Szczególnie duże wysiłku ze strony instytucji wymaga tworzenie podstaw rozwoju produkcji ekologicznej.

Pojęcie instytucji jest szeroko rozumiane i trudne do jednoznacznego zdefiniowania. Samo definiowanie pojęcia niejednokrotnie związane jest z podejmo-

¹Badania przeprowadzono w ramach realizowanego projektu badawczego nr 2011/01/D/HS4/03927 pt. „Ekologiczne uwarunkowania i czynniki rozwoju funkcji gospodarczych na obszarach przyrodniczo cennych województwa lubelskiego” finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki.

waną problematyką badawczą i na jej potrzeby wskazywane. Northon jako jeden z pierwszych sformułował definicję instytucji, według której instytucje rozumiane są jako zbiór reguł oraz regulacji stanowiących ograniczenia dla zachowań ludzkich [Rudolf 2010, s. 11]. W jednym ze swoich dzieł *Instytucje, zmiany instytucjonalne i działalność gospodarcza* wskazał na ogromne znaczenie i wpływ ewolucji instytucji publicznych na wzrost gospodarczy i rozwój społeczny [Stankiewicz 2012, s. 32].

Według Hodgsona, instytucje są to różnego rodzaju struktury, które mają największe znaczenie w sferze społecznej, i składają się one na elementy życia społecznego [Hodgson 2006, s. 2]. Z kolei Acoccella, który wskazuje, że instytucje są to „podmioty zaangażowane we wprowadzanie w życie zasad oraz potrzebne do tego zasoby” [Miłaszewicz 2011, s. 7]. Można wskazać, iż w okresie przekształcania produkcji rolniczej i jej ukierunkowania w stronę produkcji ekologicznej, rola instytucji jest znacząca, przede wszystkim w obszarze budowania podstaw dla jego rozwoju.

Transformacja polskiego rolnictwa i rozwój produkcji ekologicznej winne być wspierane poprzez działanie takich instytucji jak jednostki certyfikujące, jednostki naukowe i badawcze, instytucje zajmujące się wspieraniem i promocją produkcji ekologicznej. Dążenie do rozwoju produkcji ekologicznej powinno odbywać się poprzez wsparcie merytoryczne. Instytucjami, które je oferują są ośrodki doradztwa rolniczego, izby rolnicze, stowarzyszenia proekologiczne.

Liczba producentów ekologicznych prowadzących działalność ekologiczną w zakresie produkcji rolnej w Polsce na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 26 598 osób. W Lubelskim było ich 2129, co stanowi 8% ogółu prowadzących tego rodzaju działalność w kraju. Kolejną grupę podmiotów działających w sektorze produkcji ekologicznej stanowią przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem produktów ekologicznych oraz produkcją pasz i/lub drożdży. Ogólna ich liczba w Polsce na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 407 (w województwie lubelskim 45)².

Województwo lubelskie jest obszarem o charakterze typowo rolniczym i rozdrobnionej strukturze agrarnej. Czynnikiem umożliwiającymi rozwój produkcji ekologicznej na tym terenie są między innymi uwarunkowania środowiskowe, rolniczy charakter regionu i w związku z tym mała liczba przedsiębiorstw przemysłowych. Dlatego też wydaje się, że istnieją duże możliwości rozwoju tego rodzaju produkcji na tym terenie.

²<http://www.ijhar-s.gov.pl/pliki/A-pliki-z-glownego-katalogu/ethernet/2014/czerwiec/Tabela-%201%20liczba%20producentow%202013.pdf> (data dostępu: 3.10.2014).

Cel i metody

Celem artykułu było zbadanie opinii producentów rolnych na temat wsparcia udzielanego producentom żywności ekologicznej przez instytucje i organizacje funkcjonujące w regionie lubelskim. Badane podmioty oceniały między innymi takie instytucje jak Urząd Marszałkowski, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, izby rolnicze, ośrodki doradztwa rolniczego, urzędy gminy. Dodatkowym obszarem badawczym były formy wsparcia, jakie oferują analizowane podmioty, a także formy wsparcia, jakich oczekiwali producenci żywności ekologicznej.

Wykorzystane w opracowaniu wyniki badań pochodzą z wywiadów ankietowych przeprowadzonych wśród 30 producentów żywności ekologicznej z terenu województwa lubelskiego. Dobór próby badawczej był dobozem celowym. Dane teleadresowe producentów uzyskane zostały ze strony internetowej Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Końskowoli. Na stronie tej informacje o swoim gospodarstwie rolnym umieścić mogą wszyscy producenci certyfikowanej żywności ekologicznej. Na dzień realizacji badań znajdowały się dane kontaktowe czterdziestu producentów. Wywiad przeprowadzono z respondentami, którzy wyrazili taką wolę [Siedlecka 2013, s. 302]. Badanie przeprowadzono z wykorzystaniem stworzonego na ten cel kwestionariusza ankiety. Badania zrealizowano, wykorzystując metody CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing)³ w dniach 4–22 luty 2013 roku.

Charakterystyka badanej grupy

Wśród badanych gospodarstw rolnych produkujących żywność ekologiczną średnia powierzchnia użytków rolnych przeznaczonych pod produkcję ekologiczną wynosiła 93,6%, przy odchyleniu standardowym 16,75. W grupie badanych podmiotów 80% gospodarstw wskazało, iż produkcja ekologiczna prowadzona była na całości użytków rolnych. Średnia powierzchnia upraw ekologicznych kształtowała się na poziomie 19,03 ha (odchylenie standardowe 21,03). Analizując jednak powierzchnię upraw ekologicznych poszczególnych badanych gospodarstwach rolnych można zaobserwować znaczące jej zróżnicowanie. Najmniejsze gospodarstwa prowadziły produkcję ekologiczną na powierzchni do niespełna 3 ha, a największe na obszarze powyżej 90 ha.

³Metoda polegająca na przeprowadzaniu badań ilościowych i wykorzystująca do tego program komputerowy.

Kolejnym ważnym aspektem charakteryzującym gospodarstwa rolne produkujące żywność ekologiczną jest posiadanie doświadczenia w tym zakresie. Mierzone może być ono okresem realizacji produkcji ekologicznej. Wśród badanych gospodarstw średni okres prowadzenia produkcji ekologicznej wynosił 10,82 lata (odchylenie standardowe 4,71). Średnia ta jest nieznacznie wyższa w porównaniu z okresem prowadzenia produkcji certyfikowanej – 9,46 lat (odchylenie standardowe 4,4). Ponad połowa badanych gospodarstw produkcję ekologiczną prowadzi poniżej 10 lat.

Na dzień prowadzenia badań instytucji, które mogły wydawać certyfikaty, było w Polsce dziesięć. Ponad 80% badanych gospodarstw ekologicznych certyfikowała firma Ekogwarancja. Drugim ważnym podmiotem wskazanym przez respondentów była firma Agro Bio Test – 10%.

Jedną z metod podnoszącą efektywność produkcji rolniczej jest specjalizacja. W przypadku badanych gospodarstw rolnych realizowana produkcja ekologiczna była bardzo zróżnicowana. Analizując ją według grup produktów ekologicznych, można zaobserwować niski udział gospodarstw zajmujących się produkcją zwierzęcą. Tylko jeden z biorących udział w badaniu podmiotów zadeklarował produkcję drobiu i cieląt. Wśród innych grup produktów dostarczanych przez badane gospodarstwa znalazły się: jaja (7 podmiotów), mleko (4 podmioty; zarówno krowie, jak i kozie), przetwory mleczne (3 podmioty), owoce miękkie (29 podmiotów; głównie maliny i truskawki), przetwory owocowe (1 podmiot), przetwory zbożowe (2 podmioty), rośliny motylkowe (3 podmioty; koniczyzna), rośliny oleiste (2 podmioty; rzepak, gorczyca), rośliny sadownicze (15 podmiotów; m.in.: aronia, jabłka, bez, porzeczki), rośliny strączkowe (2 podmioty; soja), rośliny warzywnicze (17 podmiotów; m.in.: ziemniaki, brokuły, kapusta, kalafior, buraki ćwikłowe, marchew, pietruszka, cebula), rośliny zbożowe (13 podmiotów; jęczmień, pszenica, owies, proso, gryka), rośliny zielarskie (3 podmioty; rumianek, szarłat, kozłek lekarski).

Powyższa charakterystyka wskazuje, iż badane gospodarstwa rolne podejmują zróżnicowaną produkcję ekologiczną. W badanej grupie nie wystąpił ani jeden podmiot zajmujący się produkcją jednego produktu.

Produkcja ekologiczna jest tym typem prowadzonej działalności rolniczej, który wiąże się z wieloma działaniami dodatkowymi – różnego rodzaju reżimami w celu zapewnienia jakości produkowanej żywności podejmowanymi przez producentów. Czynniki, które mogą stanowić utrudnienie w podejmowanej aktywności są między innymi wysokie koszty utrzymania produkcji według obowiązujących standardów, wymogi Unii Europejskiej oraz biurokracja, a także problemy związane ze znalezieniem rynków zbytu. Pomimo tych utrudnień i barier ani jeden z badanych respondentów nie był zainteresowany w okresie najbliższych trzech lat zaprzestaniem produkcji rolniczej. Jedynie 3,3% bada-

nych wskazało, iż zamierza zmniejszyć dotychczasowy poziom produkcji ekologicznej. Zredukowanie liczby prowadzonych rodzajów upraw oraz zmniejszenie poziomu produkcji rolniczej deklarowało niespełna 7% badanych producentów.

Jednym z motywów zmniejszania poziomu produkcji może być niesatysfakcjonujący poziom osiąganych dochodów. W badanej zbiorowości 10% respondentów wskazało swoje niezadowolenie z poziomu dochodów, które skłania do zaprzestania produkcji. Blisko 1/4 badanych producentów miała odmienne zdanie. W ich opinii osiągane dochody skłaniają nawet do zwiększania produkcji ekologicznej. W przypadku pozostałych respondentów (67%) poziom dochodów jest zadowalający, co pozwala na kontynuację produkcji ekologicznej.

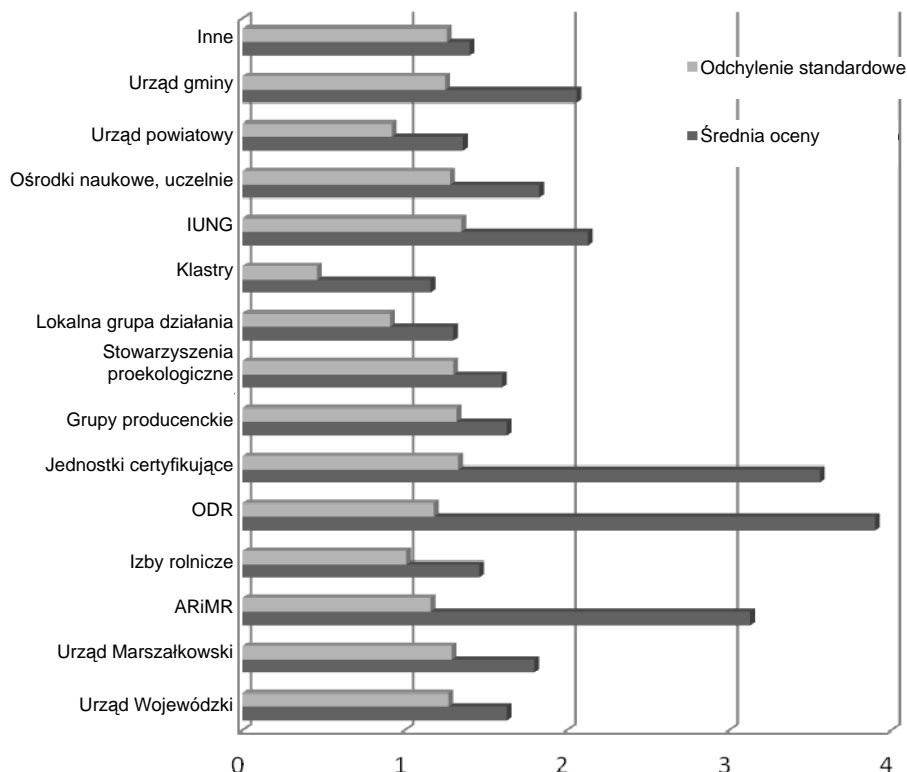
W ponad 60% badanych gospodarstw dochody z produkcji ekologicznej są jedynymi dochodami gospodarstwa domowego. Blisko 30% respondentów biorących udział w badaniu wskazało, iż dochody z produkcji ekologicznej stanowią połowę osiąganych dochodów gospodarstwa domowego.

Instytucje, organizacje i ich rola we wspieraniu produkcji ekologicznej

Rozwój produkcji ekologicznej związany jest z prawidłowym funkcjonowaniem instytucji wspierających, realizujących kontrolę i jego ocenę. W niniejszym opracowaniu analizie poddano zakres i charakter wsparcia instytucji zarówno o charakterze regionalnym, jak i ogólnopolskim (rys. 1).

Trzema instytucjami najlepiej ocenianymi pod względem poziomu wsparcia w realizacji produkcji ekologicznej przez badanych producentów były ośrodki doradztwa rolniczego (średnia 3,9; odchylenie standardowe 1,18), jednostki certyfikujące (średnia 3,56; odchylenie standardowe 1,33) oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (średnia 3,13; odchylenie standardowe 1,16).

Wśród instytucji, które zostały przez respondentów ocenione najniżej znalazły się między innymi lokalne grupy działania, urzędy powiatowe, izby rolnicze, stowarzyszenia proekologiczne oraz klastry. W przypadku organizacji takich jak klastry czy LGD tę niską ocenę można tłumaczyć brakiem zaangażowania rolników jako podmiotów tych organizacji, ale niepokojąca jest niska ocena wsparcia innych instytucji, m.in. urzędów powiatowych i urzędów wojewódzkich. Można zastanawiać się z czego wynika ta niska ocena, jakie przesłanki przemawiały przez respondentów wskazujących na małe wsparcie i zaangażowanie ze strony tych instytucji. Poszukując odpowiedzi na pytanie, można przeanalizować opinie badanej grupy producentów żywności ekologicznej na temat oczekiwanego rodzaju wsparcia.

Rysunek 1

Ocena poziomu wsparcia instytucji i organizacji w realizacji produkcji ekologicznej w opinii badanych producentów*

*Respondenci oceniali poziom wsparcia w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza najniższy poziom wsparcia, a 5 najwyższy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

W przypadku instytucji tworzących otoczenie badanych podmiotów oczekiwanymi formami wsparcia była zarówno pomoc o charakterze finansowym, jak i pozafinansowym. Jednym z czynników wymienianych przez respondentów i stanowiącym barierę rozwoju produkcji ekologicznej był brak rynków zbytu oraz mała świadomość społeczna w aspekcie żywności ekologicznej. Badani wskazali, iż wsparcie produkcji ekologicznej winno odbywać się poprzez pomoc pozafinansową w postaci promocji oraz wspierania sprzedaży. Wśród instytucji, od których badani respondenci oczekują wsparcia w promowaniu produkcji ekologicznej i budowaniu świadomości społecznej wymieniane były: Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski, urząd powiatowy, urząd gminy. Zastanawiające jest to, iż oczekiwania w stosunku do jednostek samorządu terytorialnego w zakresie budowania wizerunku producentów żywności ekologicznej oraz

samej żywności ekologicznej były tak znaczące. Badani w znacznie mniejszym stopniu wskazywali na swoje oczekiwania w tym zakresie w przypadku izb rolniczych, grup producenckich, czy też Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Agencji Rynku Rolnego.

Wydaje się, iż w pewien sposób oczekiwania te są uzasadnione. Uwzględniając fakt, iż rolnictwo ekologiczne może stanowić ważny element rozwoju rolnictwa na terenie województwa lubelskiego, wskazane byłoby umieszczenie tego obszaru produkcji rolniczej w szeroko zakrojonych programach promocji regionu. Tym bardziej, że Strategia rozwoju województwa lubelskiego na lata 2006–2020 wskazuje, że rolnictwo w tym regionie jest ważnym sektorem gospodarki, ale potrzebującym zmian i restrukturyzacji. Powodem tego jest między innymi to, iż województwo lubelskie „notuje najwyższy spośród polskich województw udział pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybołówstwie (36,6%, przy średniej krajowej 15,8%), najniższy natomiast w kraju udział pracujących w przemyśle ogółem (13,7% przy średniej krajowej 21,6%) oraz w przemyśle przetwórczym (11,4% przy średniej krajowej 18,1%)”⁴. Te i inne wielkości makroekonomiczne wskazują na słuszność przyjęcia w strategii jednego z celów strategicznych jakim jest „Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich”.

W odniesieniu do oczekiwań badanych w zakresie pomocy w sprzedaży i dystrybucji produkcji zaobserwować można, iż większą rolę dostrzegają respondenci w działaniach podejmowanych przez takie instytucje, jak grupy producenckie, sieci sklepów i hurtownie oraz ośrodki doradztwa rolniczego. Jednakże wśród wymienianych instytucji znalazły się także jednostki samorządu terytorialnego. Zastanawiające jest to, że badani nie wskazywali instytucji, które w rzeczywisty sposób są w stanie wspomóc system dystrybucji i sprzedaży, takich jak lokalne grupy działania i klastry. Można przypuszczać, iż niejednokrotnie oczekiwania producentów rolnych nie mają odzwierciedlenia w rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Należałoby się zastanowić w tym miejscu w jaki sposób producenci rolni widzą pomoc Urzędu Wojewódzkiego, urzędu gminy w organizacji sprzedaży. Pomoc ta może się koncentrować na tworzeniu niezbędnej infrastruktury. Zapisy zawarte w Strategii rozwoju województwa lubelskiego wskazują, iż w realizacji celu, jakim jest restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich zawarte są działania ukierunkowane na rozwój nowych produktów i usług z wykorzystaniem lokalnych surowców rolnych, wspieranie rozwoju systemów odbioru i dystrybucji produktów rolnych⁵. Jednakże żeby

⁴Projekt „Strategii rozwoju Województwa lubelskiego na lata 2014 – 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”, Lublin 2013, s. 19–20.

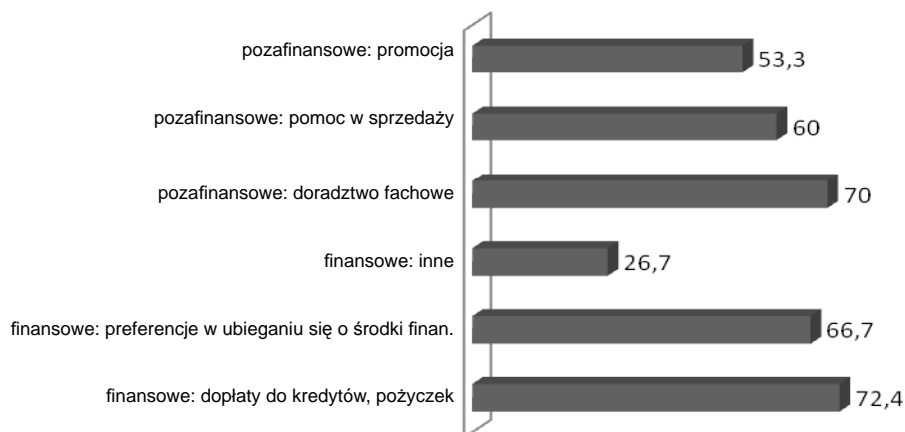
⁵Projekt „Strategii rozwoju Województwa lubelskiego na lata 2014 – 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”, Lublin 2013, s. 52.

nastąpiła realizacja tych działań niezbędna jest współpraca nie tylko jednostek samorządu terytorialnego, ale także agend rządowych, organizacji doradczych oraz organizacji zrzeszających samych producentów rolnych.

Rozwijanie sieci sprzedaży, umiejętności poszukiwania nowoczesnych form promocji czy też wprowadzania zmian w prowadzonej produkcji rolniczej wiąże się z pozyskiwaniem wiedzy oraz informacji. Możliwe jest to dzięki doradztwu realizowanemu przez różne instytucje. Wśród wymienianych podmiotów badani wskazywali zaangażowanie, szczególnie ośrodków doradztwa rolniczego.

Wszelkie wcześniej wymienione rodzaje wsparcia stanowią istotny element wspomagający rozwój gospodarstw rolnych podejmujących produkcję ekologiczną, jednakże równie ważnym działaniem jest wsparcie w ramach dopłat do kredytów, pożyczek, a także preferencje w ubieganiu się o środki finansowe. Wśród instytucji oferujących szeroko pojęte wsparcie finansowe respondenci wskazywali: Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Urząd Wojewódzki oraz Urząd Marszałkowski.

Uzyskane wyniki wskazują, iż badani producenci żywności ekologicznej oczekują głównie wsparcia finansowego oraz w zakresie doradztwa – rysunek 2.

Rysunek 2

Oczekiwane rodzaje wsparcia w produkcji ekologicznej w opinii badanych producentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Kolejnym obszarem prowadzonych badań ankietowych była analiza otrzymywanych form wsparcia od instytucji oraz organizacji. Należy zaznaczyć, iż w grupie czternastu różnych instytucji i podmiotów, które zostały w analizie uwzględnione, działania na rzecz producentów rolnych były bardzo zróżnicowane i szeroko zakrojone. Jednakże formami wsparcia, z których respondenci najczęściej korzystali, była oferta o charakterze szkoleniowo-edukacyjnym.

Analizując ją przy uwzględnieniu kryterium instytucji, która oferowała wsparcie, należy zaobserwować, iż w przypadku jednostek samorządu terytorialnego (wsparcie wskazało 50% ankietowanych) wymieniano głównie następujące jego formy:

- **Urząd Wojewódzki** – szkolenia, warsztaty, seminaria (2 wskazania), konsulting (1 wskazanie), festyny, kiermasze, jarmarki (1 wskazanie), spotkania (1 wskazanie), dopłaty/dotacje (2 wskazania), działania promocyjne (2 wskazania), konkursy (2 wskazania),
- **Urząd Marszałkowski** – szkolenia, warsztaty, seminaria (2 wskazania), konsulting (1 wskazanie), festyny, kiermasze, jarmarki (4 wskazania), spotkania (3 wskazania), dopłaty/dotacje (1 wskazanie), działania promocyjne (3 wskazania), konkursy (3 wskazania),
- **urząd powiatowy** – szkolenia, warsztaty, seminaria (1 wskazanie), festyny, kiermasze, jarmarki (1 wskazanie), spotkania (3 wskazania), działania promocyjne (2 wskazanie), informacja (1 wskazanie),
- **urząd gminy** – festyny, kiermasze, jarmarki (2 wskazania), doradztwo (1 wskazanie), spotkania (2 wskazania), działania promocyjne (2 wskazania), informacja (1 wskazanie), konkursy (4 wskazania), umorzenie podatku (1 wskazanie).

Z pomocy ODR-ów oraz ARiMR korzystało ponad 80% respondentów. W przypadku ośrodków doradztwa rolniczego była to pomoc głównie skoncentrowana na doradztwie (18 wskazań), szkoleniach, warsztatach, seminariach (9 wskazań), pomocy w wypełnianiu dokumentów (6 wskazań), możliwości uzyskiwania informacji (7 wskazań). Badani korzystali również z innych form wsparcia, były to jednakże wskazania jednostkowe: w zakresie wyjazdów poglądowych, uczestnictwa w kiermaszach i festynach oraz innych działaniach promocyjnych.

W odniesieniu do ARiMR pomoc koncentrowała się głównie na dopłatach i dotacjach. Ponad 80% respondentów biorących udział w badaniu wskazało na tę formę wsparcia. W jednostkowych przypadkach producenci korzystali również z doradztwa, obsługi administracyjnej czy też usług informacyjnych.

Jednostki certyfikujące produkcję ekologiczną w opinii badanych wspomaga ją głównie poprzez organizację szkoleń, warsztatów, seminariów (6 wskazań), doradztwo (8 wskazań), dofinansowywanie do kontroli, kontrolę doradczą (5 wskazań). Ponad 60% respondentów wskazało różne formy wsparcia instytucji.

Ważną instytucją w opinii badanych respondentów wspierającą produkcję ekologiczną jest IUNG. Ponad 40% biorących udział w badaniu producentów wskazało na korzystanie z różnych form wsparcia tej instytucji. Pomoc ze strony tego podmiotu wskazywana przez badanych to: robienie prób gleb, testowanie nawozów, możliwość uczestnictwa w programach badawczych przez producentów.

Analiza opinii badanych producentów żywności ekologicznej pokazuje, iż rola takich instytucji i organizacji jak grupy producenckie, stowarzyszenia proekologiczne, lokalne grupy działania czy też klastry jest niewielka. Niespełna 20% badanych wskazywało na korzystanie z form wsparcia oferowanych przez stowarzyszenia, po 10% w przypadku grup producenckich oraz klastrów. Lokalne grupy działania zostały wskazane przez 13% respondentów. Wymieniane formy wsparcia to głównie szkolenia, warsztaty, seminaria oraz spotkania (po 1–2 wskazania w poszczególnych instytucjach). Jedynie w przypadku grup producenckich badani wskazywali działania dodatkowe takie jak: pomoc w poszukiwaniu odbiorców, organizacja skupu (3 wskazania), a także negocjacje cen oraz terminów płatności (3 wskazania). W przypadku stowarzyszeń proekologicznych wskazano działalność promocyjną oraz pomoc w wypełnianiu dokumentów (po 1 wskazaniu).

Wydawać się może, że działalność w zakresie produkcji ekologicznej jest ważnym elementem produkcji rolniczej w województwie lubelskim. Jednakże żeby się rozwijała niezbędne jest większe zaangażowanie zarówno ze strony JST, jak również pozostałych podmiotów stanowiących otoczenie producentów rolnych oraz samych producentów.

Wnioski

Wśród instytucji mających wpływ na funkcjonowanie oraz rozwój rolnictwa w Polsce można wyodrębnić trzy grupy organizacji: publiczne, prywatne i pozarządowe. Wszystkie one w znaczący sposób mogą wpływać na rozwój, efektywność i umacnianie się produkcji ekologicznej.

W przeprowadzonych badaniach ocenie poddano podmioty reprezentujące trzy wyodrębnione grupy. Skala ocen w opinii badanych producentów rolnych była zróżnicowana. Badani producenci żywności ekologicznej najwyżej oceniali wsparcie takich instytucji jak jednostki certyfikujące, ośrodki doradztwa rolniczego oraz ARiMR. W przypadku pozostałych instytucji oceny były znacznie niższe. Oczekiwanyimi formami wsparcia były między innymi promowanie produkcji ekologicznej oraz budowanie świadomości społecznej w aspekcie konsumpcji żywności ekologicznej. Nie bez znaczenia w opinii rolników jest także pomoc w zakresie sprzedaży, dystrybucji produkcji. Znaczącą rolę w tym zakresie powinny spełniać grupy producenckie, sieci handlowe oraz ODR-y. Inną formą wsparcia oczekiwaną przez producentów było wsparcie finansowe. Ponad 80% uczestniczących w badaniu wskazało, iż korzysta z tej formy za pośrednictwem ARiMR. Poza wsparciem w postaci dopłat i dotacji równie ważne było

uczestnictwo w różnego rodzaju szkoleniach i warsztatach. Na uczestnictwo w różnorodnych formach wsparcia edukacyjnego wskazało 50% respondentów.

Należy zaznaczyć, iż rola takich instytucji jak grupy producenckie, stowarzyszenia proekologiczne, klastry i LGD są instytucjami oferującymi wsparcie w marginalnym wymiarze w opinii producentów. Wydawać się może, iż powinien być to obszar pogłębionych prac zarówno nad aktywizacją tych instytucji i organizacji w zakresie wspierania zmian w rolnictwie, jak również podejścia rolników. Producenci rolni powinni sami poszukiwać organizacji, które mogą zaoferować pomoc, tak aby poznać bliżej lokalny i regionalny rynek instytucji wspierających rozwój rolnictwa.

Literatura

- HODGSON G.M., 2006: *What Are Institutions?*, Journal of Economic Issues, vol. XL, nr 1.
- MIŁASZEWICZ D., 2011: *Jakość instytucji a wzrost gospodarczy*, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzanie, nr 19, s. 7.
- PIZŁO W., 2009: *Przedsiębiorstwo w społeczeństwie informacyjnym w świetle teorii ekonomii instytucjonalnej*, Rozprawy Naukowe i Monografie, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Projekt „Strategii rozwoju Województwa lubelskiego na lata 2014–2020 (z perspektywą do 2030 r.)”, Lublin 2013, s. 19–20.
- Review, Papers and Proceedings”, 1971.
- RUDOLF S., 2010: *Nowa ekonomia instytucjonalna*, „Przedsiębiorstwo przyszłości”. Kwartalnik Wyższej Szkoły Zarządzania i Prawa im. Heleny Chodkowskiej, nr 1(2), s. 11.
- SIEDLECKA A., 2013: *Uwarunkowania ekologizacji rolnictwa w województwie lubelskim w opinii respondentów*, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, t. XV, z. 3, Warszawa-Poznań-Rzeszów.
- STANKIEWICZ W., 2012: *Ekonomika instytucjonalna. Zarys wykładu*, Warszawa.

Evaluation of organic farming support provided by the institutions of agricultural environment

Abstract

The purpose of this article is to assess the scale and nature of institutional support in the opinion of farmers engaged in organic farms in the Lublin region (NUTS 2). The following development was established on the basis of surveys conducted on a group of 30 producers of organic food from the Lublin region between the 4th and the 22nd of February 2013.

The respondents were asked to assess the level of institutional support offered by the institutions to organic farmers. The highest in the rank were Agricultural Advisory Centres, certification bodies and the Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture (ARMA). On the other hand, Local Action Groups, District Offices, Chambers of Agriculture, ecological associations and clusters were ranked as the least helpful to the organic farmers. The farmers expected to receive both financial and non-financial support (marketing, sales promotion).